

Opgave Waterveiligheid

Portefeuillehouder(s):	Frank Jorna
Organisatie:	Opgave Waterveiligheid

Beleidsvelden

- onderhoud waterkeringen
- inrichting en onderhoud vaarwegen en havens
- monitoring & beoordeling
- planvorming & versterking

Waar zijn we van

Zorgen dat dijken, duinen en sluizen langs de Noordzee, de Waddenzee en het IJsselmeer ons nu én in de toekomst beschermen tegen overstromingen. Dat is door de recente klimaatscenario's meer dan relevant. Daarnaast beschermen we ook gebieden, steden en polders beter tegen wateroverlast door keringen in onze boezem op orde te brengen en te houden. Ook hier zijn klimaateffecten als perioden van droogte en extreme neerslag relevant.

We beheren, inspecteren en onderhouden onze keringen in een jaarlijks terugkerende cyclus. Dat is onderdeel van de wettelijke zorgplicht. Daar waar onze dijken en keringen structureel niet voldoen aan de veiligheidseisen, versterken we deze.

Onze zeedijken – onze primaire keringen – maken onderdeel uit van het landelijke systeem en hebben een horizon van 2050. De oevers, kaden en regionale keringen in onze boezem moeten - als onderdeel van provinciale afspraken - voor 2027 op orde zijn.

We kijken hierbij altijd integraal naar onze dijken en keringen. Dat betreft landschap, flora en fauna, de economische belangen van onder meer landbouw en de leefbaarheid. Onze dijken en duinen hebben ook een publieke gebruiksfunctie. Dat betekent dat we naast het bewaken van de technische waterkerende functie, soms ook moeten meedenken met maatschappelijke initiatieven.

Trends en ontwikkelingen

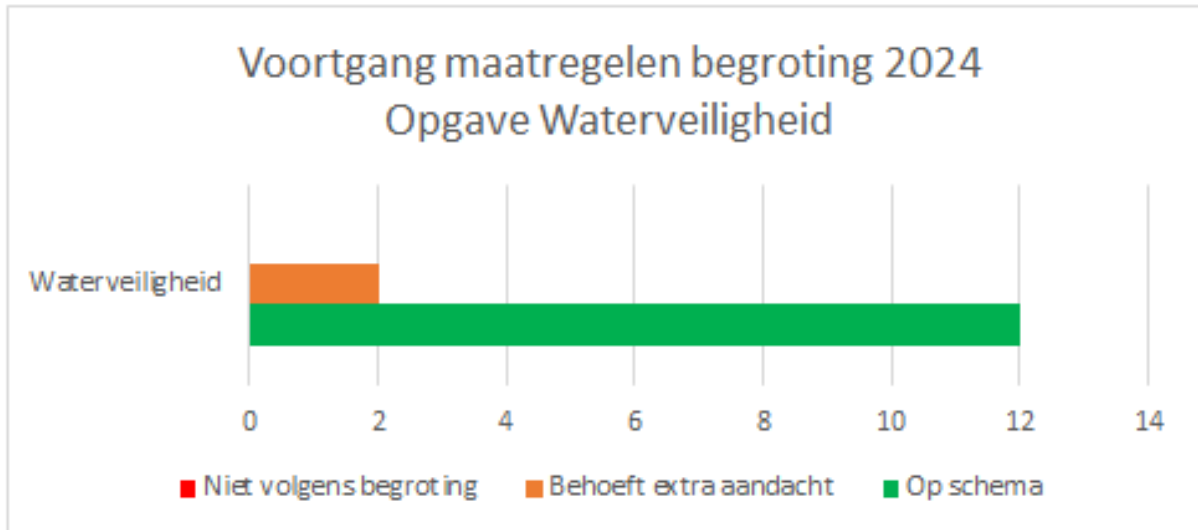
In het nieuwe regeerakkoord is opgenomen dat het HWBP een herijking vraagt. Om Nederland te beschermen tegen overstromingen is flink meer geld nodig. De strategie van de Unie van Waterschappen is om het eigen aandeel in het HWBP zeker te stellen, om zo het Rijk te bewegen ook haar aandeel van 50% te blijven leveren.

De ambtelijke organisatie heeft samen met het AB een agenda voor de dijkversterkingen opgesteld. Zo wordt het bestuur goed betrokken bij het ontwerpproces (AB van 8 juli). Daar zijn de vruchten de afgelopen periode al van geplukt door bijvoorbeeld de soepele besluitvorming ten aanzien van het realisatiekrediet voor Koehool - Zwarte Haan. De intensievere samenwerking (mee weten en soms meebeslissen) helpt om het ingewikkelde proces en de belangrijke projectresultaten goed te doen.

En tot slot wordt ons risicoprofiel voor de waterveiligheid kleiner. Door de genomen maatregelen raken we beter in control. Doordat we blijvend willen verbeteren voeren we een review uit naar de kwaliteit van onze manier van werken. Dit hebben we ook afgesproken bij de Herziening van de Projectbegroting voor de dijkversterking van Koehool - Lauwersmeer (AB 8 juli 2024).

Voortgang beleidsmaatregelen

In onderstaande tabel is de voortgang van de beleidsmaatregelen aangegeven. Daar waar de voortgang niet op schema ligt (rood of oranje) wordt deze hieronder toegelicht.

Wat willen we bereiken?

Beheer en onderhoud: Zorgplicht op orde

We hebben de wettelijke plicht om goed voor onze keringen te zorgen. Dat moeten we systematisch en navolgbaar doen. Dat willen we zelf, en worden hierop getoetst door de Inspectie Leefomgeving en Transport van het Rijk voor de primaire keringen en door de provincies Fryslân en Groningen voor de regionale keringen. Het stormseizoen is de periode waarin hoogwater kan voorkomen en is vastgesteld tussen 1 oktober en 1 april. Het is van belang dat we klaar zijn voor hoog water.

Overdracht van eigendom en areaal

Binnen Nederland wordt gezocht naar een optimale verdeling van watertaken. Zo is in het bestuursakkoord Water uit 2011 afgesproken dat primaire keringen in beheer komen bij die partij die het achterliggende gebied beschermt. Voor ons waterschap gaat het om de overdracht van de kering (dijk en duin) op Vlieland, de zandige kering Terschelling en de duinwaterkering Ameland van Rijkswaterstaat aan ons.

In Fryslân zijn afspraken gemaakt over het beheer van oevers in vaarwegen (nautisch perspectief). Vanuit het lopende proces toedeling oevers vaarwegen dat eind 2023 wordt afgerond, worden wij expliciet beheerder van een areaal oeverconstructies langs vaarwegen en kanalen met een vaarwegfunctie.

Wat gaan we daar voor doen?

Rapportage zorgplicht

Voortgang maatregel

De nieuwe manier van werken, zoals ontwikkeld door de Unie van Waterschappen, wordt volop gebruikt. Daarmee staat er een planmatig en navolgbaar systeem. De organisatie gebruikt dit nieuwe systeem ook bewust.

Er is een dashboard ontwikkeld waarin een checklist van 12 punten staat die nodig zijn om de primaire keringen aantoonbaar veilig te houden. . Uit het dashboard volgen de ontwikkelpunten voor de zorgplicht. Dit dashboard is al grotendeels gevuld en bieden we bij het Jaarverslag over 2024 aan. Zo geven we goed invulling aan het doel 'zorgplicht centraal'.

Memo 'Klaar voor stormseizoen'

Voortgang maatregel

De onderhoudswerkzaamheden voor de primaire en secundaire waterkeringen worden volgens planning en budget uitgevoerd. De verwachting is dat de dijken met een gezonde grasmat de winter in gaan. Alle kritieke werkzaamheden kunnen voor het stormseizoen worden uitgevoerd.

Bestrijdingsplannen voor eventuele calamiteiten worden tijdig gecontroleerd en up-to-date gemaakt. In september wordt geoefend met de waterschap actieteams en de dijkwacht ploegen op zowel de vaste wal als op de eilanden. Voor september staan ook de proefsluitingen van de kunstwerken in de primaire keringen gepland.

Uitwerking overdracht zandige keringen **Voortgang maatregel**

We liggen op koers om in 2025 een voorstel voor overname van de zandige keringen voor te leggen. Het algemeen bestuur is op 23 mei 2024 memo geïnformeerd over de voortgang. Samen met Rijkswaterstaat inventariseren we het precieze areaal en bepalen we onder meer de kosten van onderhoud.

Toedeling oevers vaarwegen langs regionale waterkeringen **Voortgang maatregel**

Conform de aanpak wordt de staat van onderhoud langs oevers die we in beheer hebben gekregen wordt in kaart gebracht. Zodra deze bekend is wordt dit vertaald in de Legger en in een Onderhoudsplan.

Wat willen we bereiken?

Beoordeling waterveiligheid van onze dijken en keringen uitgevoerd

De aanpak en planning voor de actualisatie van de beoordeling van de Friese dijktrajecten (primaire waterkeringen) stellen we in 2024 op, op basis van de resultaten van de beoordeling en het nieuwe instrumentarium. Voor de aanpak is duidelijkheid nodig over de spelregels (beoordelingsinstrumentarium) die door het Rijk moeten worden afgegeven.

We richten ons de eerste jaren op de primaire waterkeringen die in de afgelopen ronde een voorlopig oordeel hebben gekregen. Inmiddels zijn we begonnen met de beoordeling van de IJsselmeerkering tussen Stavoren en Kornwerderzand.

Wat gaan we daar voor doen?

Vervolgronde beoordeling primaire keringen **Voortgang maatregel**

We verwachten dat de volgende ronde beoordelingen vertraagd. We zijn al wel gestart met het beoordelen van die keringen die in de vorige ronde een voorlopig oordeel hebben gekregen. Dit zijn de IJsselmeerkeringen en Terschelling.

De uitrol van het nieuwe beoordelingsinstrumentarium door het Rijk is vertraagd en daardoor ontbreekt de mogelijkheid om alle doorrekeningen te doen.

De beoordeling heeft daarnaast ook vertraging opgelopen doordat we een belangrijk deel van onze beschikbare capaciteit hebben besteed aan het vergunnen van de berging van het vliegtuigwrak bij Ternaard.

Rapportage beoordelingen regionale keringen Voortgang maatregel

De beoordeling van de hoogte is met u gedeeld en voor de beoordeling van de stabiliteit van de regionale keringen en de resultaten worden eind van het jaar verwacht. De uitkomsten worden dan ambtelijk besproken met het bevoegd gezag en begin 2025 formeel gerapporteerd aan het bestuur.

Daarmee is het oordeel over de regionale keringen afgerond.

Wat willen we bereiken?

Versterken primaire keringen via het Hoogwaterbeschermingsprogramma

In 2050 moeten alle primaire waterkeringen in heel Nederland voldoen aan de nieuwe veiligheidsnormen. Om dit te bereiken werken alle waterschappen en Rijkswaterstaat samen in het landelijke 'Hoogwaterbeschermingsprogramma' (HWBP). In heel Nederland gaat het om 1.500 kilometer aan dijken en 500 sluizen en gemalen. Voor ons waterschap gaat het om 181,3 kilometer dijk.

Programma dijkversterking Wetterskip Fryslân

In lijn met onze eigen ambities en die van het HWBP organiseren wij onze dijkversterkingen programmatisch, integraal en gebiedsgericht. In nauwe samenwerking met onze gebiedspartners en zoveel mogelijk optredend als één overheid, werken we aan het verenigen van meerdere opgaven zoals de PAGW en het FPLG. En we werken mee aan innovaties die ons helpen zaken slimmer en doelmatiger uit te kunnen voeren. We werken gedegen en gedragen ontwerpen uit, waarbij opgaven en initiatieven in het gebied waar mogelijk worden meegenomen.

We maken ons hierbij hard voor:

- een beheerste en zakelijke aanpak om zo risico's te verkleinen
- het versterken van de samenwerking met onze partners en het samen optrekken om meerdere maatschappelijke opgaven te realiseren
- het aanboren van aanvullende, externe financieringsbronnen
- relevante innovaties, creatieve en ook duurzame en circulaire oplossingen

Innoveren

Voor de lange termijn (honderd jaar vooruit) is het belangrijk dat we ons voorbereiden op het verder stijgen van de zeespiegel. De ruimtelijke impact hiervan op onze kust en onze ruimtelijke landschap moeten we onderzoeken. In technische zin zijn er ook innovaties die we mogelijk kunnen gebruiken om slimmer en doelmatiger te werken.

Wat gaan we daar voor doen?

Werkwijze besluitmomenten bestuur voor dijkversterkingen Voortgang maatregel

De AB-agenda Dijkversterkingen is op 28 mei jl. vastgesteld door het AB, waarmee deze maatregel uit het coalitieakkoord is afgerond. De AB-agenda Dijkversterkingen vormt voor de komende jaren de 'kalender' voor de besluitvorming rond de dijkversterkingen en wordt geactualiseerd wanneer nodig.

Circulair grondgebruik: een praktische uitwerking voor toepassing gebiedseigen grond Voortgang maatregel

Voor de dijkversterkingen zijn grote hoeveelheden klei nodig. Onze grondcoördinatoren zijn scherp op ontwikkelingen en kansen in de omgeving op gebied van grond en klei, om zo te komen tot een praktische uitwerking van gebiedseigen grond. Het beschikbare afwegingskader helpt hier bij. De grondposities van onze gebiedspartners en de kansen die dit biedt zijn geïnventariseerd.

Er is een voorstel richting bestuur in de maak, om voorafgaand aan de Realisatiefase, onderhandelingsruimte en financiële middelen te organiseren ten behoeve van de aankoop van grond (zowel m²'s, als m³'s) en eventuele andere conditionerende werkzaamheden.

Planuitwerking Koehool - Zwarte Haan Voortgang maatregel

Het project Koehool-Zwarte Haan is gestart met de uitvoering van de versterkingswerkzaamheden. Voor het stormseizoen wordt de steenbekleding voorzien van een nieuwe innovatieve bekleding.

In het stormseizoen vindt monitoring plaats, om te beoordelen of aanvullende versterkingsmaatregelen nodig zijn. Eventuele aanvullende maatregelen zijn gepland in de van 2025 zodat de dijk tijdens de start van het stormseizoen over een lengte van 10 km dijkveilig is.

Planuitwerking Zwarte Haan - Wierum Voortgang maatregel

In de planuitwerking voor project Groen (Zwarte Haan-Wierum), wordt tot en met eind 2026 gewerkt aan het integrale ontwerp voor de brede, groene dijk op twee delen van de dijk tussen Zwarte Haan en Wierum en ter hoogte van Peazumerlannen.

Samen met de 1Dyk-partners wordt gewerkt aan een gedragen ruimtelijk plan, waarin de opgaven, initiatieven en kansen vanuit het gebied zoveel mogelijk zijn verwerkt. Dit zogenaamde Integrale Inrichtingsplan wordt begin 2025 voorgelegd.

Het project zal voor een deel beslag leggen op Natura 2000 gebied. Uit juridisch onderzoek is gebleken dat een vergunning Natuurbeschermingswet onder een aantal voorwaarden mogelijk is. Dit blijft echter risicovol. Een consistent, zorgvuldig en integraal plan draagt bij aan het verkleinen van deze onzekerheid.

Planuitwerking Wierum-Paesens-Moddergat Voortgang maatregel

Het project ligt op koers. Tot en met begin 2026 wordt voor het dijktraject tussen Wierum en Paesens-Moddergat gewerkt aan het uitwerken en detailleren van het ontwerp. Het ruimtebeslag van het ontwerp zal gaan variëren en wordt geoptimaliseerd.

Verkenning dijk- en duinversterking Schiermonnikoog Voortgang maatregel

Het project ligt op koers. Begin 2025 wordt een voorkeursbeslissing voor de dijk- en duinversterking op Schiermonnikoog voorgelegd. Dit wordt vergezeld met een voorstel voor de Planuitwerkingsfase. Hierin staat onder meer in de bijbehorende krediet- en subsidieaanvraag richting het HWBP alsook wanneer de aannemer gecontracteerd wordt voor de uitvoering.

Wat willen we bereiken?

Herstelprogramma regionale keringen

Met het herstelprogramma regionale waterkeringen zorgen we dat deze voldoen aan de door de provincie gestelde norm. We hebben met de provincies Groningen en Fryslân afgesproken om tot 2027 in totaal 1.300 kilometer aan regionale keringen te verbeteren. Het huidige herstelprogramma is gebaseerd op beoordelingsrondes van hoogte en stabiliteit (2014 & 2016). Op verschillende locaties zijn verbeteringen nodig. In totaal gaat het nog om circa 128 kilometer per 1 januari 2024. Bij de uitvoering van deze projecten bieden we waar mogelijk ruimte voor andere maatschappelijke voorzieningen (zoals natuur en recreatie).

Wat gaan we daar voor doen?

We verbeteren 35 kilometer aan regionale keringen

Voortgang maatregel

Het uitvoering de projecten uit het herstelprogramma liggen op koers. De afwijking die we melden is tweeledig.

De kosten van de oorspronkelijk scope van het herstelprogramma Oevers & Kaden worden fors lager ingeschat. Tegelijk blijkt uit de nieuwste hoogtebeoordeling (2022) dat 180 km van de regionale waterkeringen ook hoogtetekorten kent. Dat komt omdat keringen in bepaalde gebieden blijven zakken. Deze beide ontwikkelingen zijn een afwijking van onze oorspronkelijke plannen waarover we het AB willen informeren.

Deze 'nieuwe' kilometers nemen we mee in het lopende herstelprogramma voor zover we in die gebieden nog aan het werk zijn of gaan. Zo is er kans om kostenneutraal meer werk uit te voeren. We maken werk-met-werk en we beperken de overlast in de omgeving. Deze 'nieuwe' kilometers reduceren de opgave na 2027.

Anticiperen op nieuwe ontwikkelingen en innovaties

Voortgang maatregel

[plaatsen als paragraaf onder de kop Dijkversterkingen]

We doen mee met een aantal relevante pilots en innovatietrajecten:

- Living Dikes (kweldervegatie)
- Klimaatneutraal en circulair waterbouwasfalt (DVP Koehool Zwarte Haan)
- Adaptieve aanpak Schiermonnikoog (WABOS)
- Future Dikes
- Monitoring asfalt
- Betrokken bij het Innovatieatelier Noord Nederland;

Daarnaast passen we in de lopende dijkversterkingsprojecten nieuwe kennis en innovaties toe die landelijk ontwikkeld zijn.

En we doen mee met een aantal ontwikkelingen voor de lange termijn:

- het onderzoek naar toekomstige waterkerende landschappen (Wageningen Universiteit); met een link naar het landelijke kennisprogramma zeespiegelstijging.
- actief betrokken bij het Deltaprogramma zodat we tijdig de deltastrategieën aanpassen aan deze kennis.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de netto lasten voor de opgave Waterveiligheid opgenomen. Deze netto lasten zijn per beleidsproduct, zoals deze in de landelijke standaard indeling voor waterschappen is voorgeschreven.

Exploitatie

bedragen x € 1.000

Opgave	Oorspronkelijke begroting 2024	Actuele begroting	Mutaties VR2 2024	Nieuwe actuele begroting 2024
Netto lasten				
Aanleg en onderhoud waterkeringen	-28.363	-28.363		-28.363
Beheersinstrumenten waterkeringen	-2.649	-2.649		-2.649
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	-87	-87		-87
Eigen plannen	-316	-316		-316
Totaal netto lasten	-31.415	-31.415	-0	-31.415
Mutaties reserves				
Dotaties				-0
Onttrekkingen				-0
Totaal mutaties reserves	-0	-0	-0	-0
Totaal opgave	-31.415	-31.415	-0	-31.415

Toelichting op Wat mag het kosten?

Voor de opgave Waterveiligheid wordt geen begrotingswijziging voorgesteld.

Investerings

In de onderstaande tabel is de eindewerk-inschatting per project weergegeven. De eindewerk-inschatting is de prognose van de totale investeringskosten van een lopend project. De kosten van een project kunnen na verloop van tijd gaan afwijken van het vrijgegeven krediet, inclusief hetgeen is verwerkt aan afomingen en aanvullend krediet.

Lopende projecten

bedragen x € 1.000

	Toegekend krediet t/m rapportageperiode		Eindewerkinschatting (EWI)		Verschil	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (C-A)	Netto (D-B)
Primaire keringen	53.948	15.149	53.926	14.803	-/-22	-/-346
Regionale keringen	33.735	28.247	31.076	26.695	-/-2.659	-/-1.552

Projecten met een onder- of overschrijding

De projecten met een afwijking op het krediet van meer dan € 100.000 of meer dan 5% worden aangegeven. Bij het vaststellen van de voortgangsrapportage wordt het krediet aangepast.

bedragen x € 1.000

	Toegekend krediet t/m rapportageperiode		Eindewerkschatting (EWI)		Verschil	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (C-A)	Netto (D-B)
HWBP Solidariteitsbijdrage	5.700	5.700	6.100	6.100	-/ 400	-/400
HWBP Dijk en Duinversterking Schiermonnikoog (verkenningfase)	6.780	1.330	6.180	730	600	600
RK Leeuwarden oost	3.741	3.741	3.541	3.541	200	200
opgave WS: RK Retentiepolders Fryslan 1	1.705	1.136	1.470	936	235	200
opgave WS: RK KRW Boezemkanalen	2.610	310	1.981	355	-/629	-/45
RK 2e fase Gebiedsontwikkeling Centrale As	1.174	1.095	1.474	1.395	-/300	-/300
RK Wielzicht	1.035	665	836	540	199	125
RK Natuurvriendelijk oevers Boezemmeren 2	2.650	910	2.484	820	166	90

Toelichting op onder- of overschrijding

HWBP Solidariteitsbijdrage 2024(overschrijding van € 400.000)

Recent hebben we een actualisatie van de solidariteitsbijdrage 2024 ontvangen, welke is gebaseerd op de vastgestelde programmering 2024-2026. Voor 2024 valt deze € 400.000 hoger uit dan geraamd.

HWBP Dijk en Duinversterking Schiermonnikoog (onderschrijding van € 600.000)

Bij het project verkenningfase Dijk- en Duinversterking Schiermonnikoog is sprake van een onderschrijding van € 600.000 als gevolg van minder werkzaamheden dan ingeschat bij het opstellen van het Plan van Aanpak. Bij de vaststelling van de VR2 zal conform de werkwijze bij HWBP projecten voorgesteld worden om dit bedrag toe te voegen aan de Bestemmingsreserve HWBP.

RK Leeuwarden Oost (onderschrijding van € 200.000)

Door het werken met een raamovereenkomst voor meerdere deelprojecten met de aannemer, is er sprake van een kostenvoordeel.

Retentiepolders Fryslan 1 (onderschrijding van € 200.000)

De aanbesteding viel positief uit en de risicoreservering niet nodig geweest.

KRW boezemkanalen (overschrijding van € 45.000)

De palenrij bij Juffersgat is niet volgens de vergunningsvoorwaarden geplaatst, waarbij de kadastrale lijn met de Provincie is overschreden. Er is overleg of de palenrij kan blijven staan of er een aanpassing nodig is.

2e fase Gebiedsontwikkeling Centrale As (overschrijding van € 300.000)

Dit is een project in samenwerking met de provincie. De raming van het definitief ontwerp valt hoger uit dan eerder geraamd en er is meer meerwerk dan in de voorbereiding is ingeschat.

Wielzicht (onderschrijding van € 125.000)

Door hergebruik van grond en lagere transport kosten als gevolg van het programma Grip op grond is er sprake van een kostenbesparing.

Natuur vriendelijke oevers Boezemmeren 2 (onderschrijding van € 90.000)

Op basis van de vigerende scope blijft er krediet ruimte over omdat de realisatie voordeliger is dan geraamd.

Verstrekkingen

bedragen x € 1.000

	Oorspronkelijke begroting		Prognose 2024		Verschil	
	Bruto (A)	Netto (B)	Bruto (C)	Netto (D)	Bruto (A-C)	Netto (B-D)
Primaire keringen	34.015	8.815	18.065	9.650	15.950	-/-835
Regionale keringen	9.249	9.249	12.620	11.675	-/-3.371	-/-2.426
Totaal	43.264	18.064	30.685	21.325	12.579	-/-3.261

Toelichting op verstrekkingen

Primaire Keringen

Er is sprake van een extra netto verstrekking vanwege de Herziening van de Projectbegroting KLM in het voorjaar van 2024

Regionale Keringen

De te verwachte extra kredietaanvragen betreft aanvragen van projecten die voor 2023 geraamd waren en worden ook gedekt uit de niet besteden kredieten 2023

Krediet reserve HWBP

In de algemeen bestuur vergadering van 21 december 2021 is besloten een kredietreserve HWBP te vormen. Deze wordt gevoed met restantkrediet bedragen die op basis van de eindwerk-inschatting van HWBP-projecten kunnen vrijvallen. Na goedkeuring van het algemeen bestuur kan (een deel) van de kredietreserve HWBP ingezet worden voor een HWBP-investering, zonder dat dit leidt tot een toename van kapitaalslasten in de meerjaren exploitatiebegroting. Het vormen van deze kredietreserve is een beheersmaatregel om het financiële risico voor de WF projecten af te dekken, en past ook binnen de afspraken die landelijk in het HWBP zijn gemaakt. Conform het besluit wordt het algemeen bestuur middels de reguliere voortgangsrapportage over het verloop van de kredietreserve HWBP geïnformeerd.

Project	Datum AB-besluit	Bedrag
Standlijn 1e VGR 2024		116.000
mutatie Herziening Projectbegroting Koehool- Lauwersmeer	24-05-2024	-/- 600.000
mutatie Dijk- en Duinversterking Schiermonnikoog	18-07-2024	400.000
mutatie Dijk- en Duinversterking Schiermonnikoog	VR2 2024	600.000
Saldo kredietreserve		516.000

